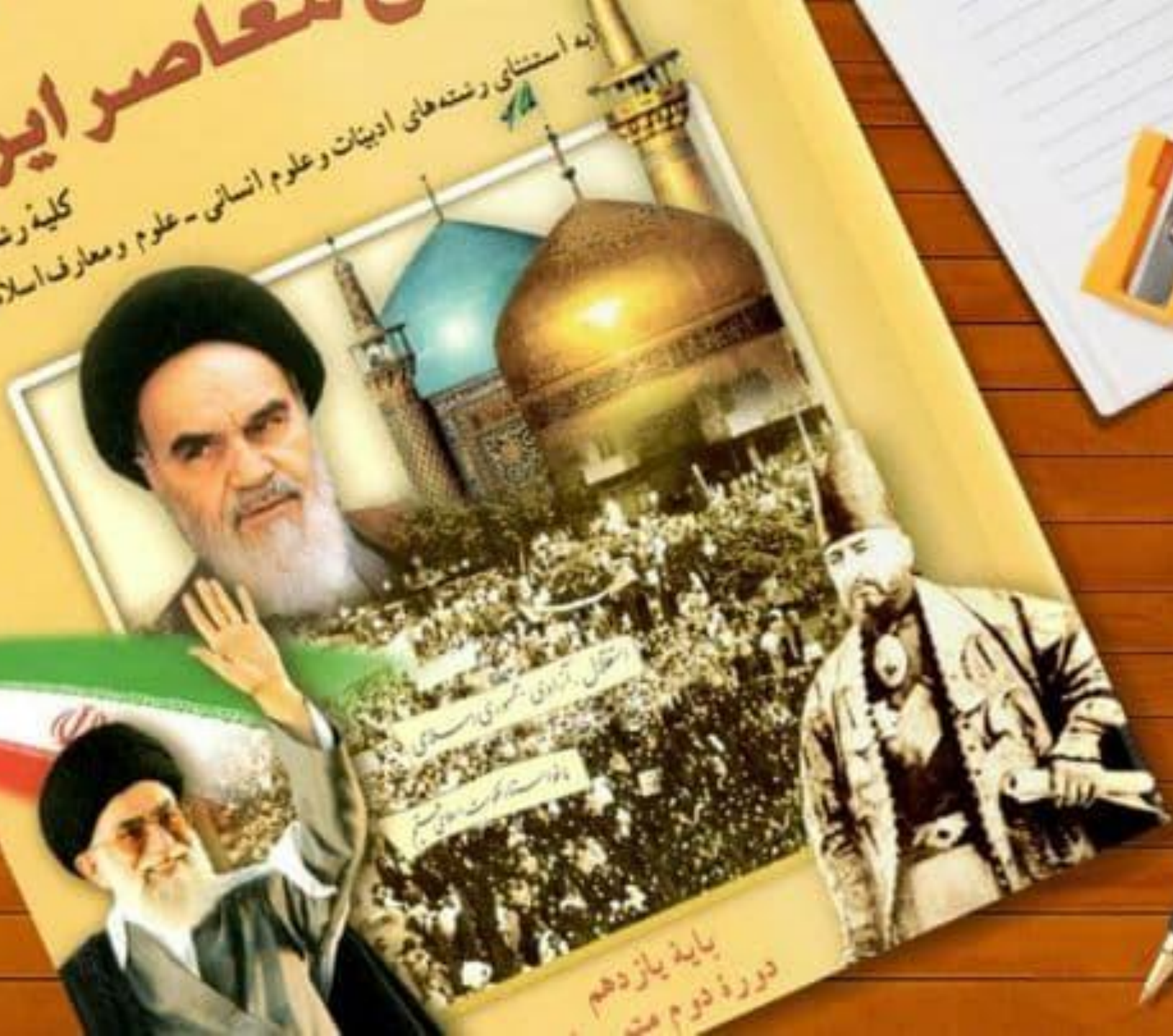

تفصیلات ایران

کلیه رشته ها

علوم و معارف اسلامی

به استثنای رشته های ادبیات و علوم انسانی - علوم و معارف اسلامی

باید یازدهم
دوره دوم مت

به نام خدا

حکومت قاجار از آقامحمدخان تا محمد شاه

۱

تهیه و تنظیم از: احمد اسدی اقدام . مرنند (آذربایجان شرقی)

فهرست مطالب

بنیاد سلسله قاجار

تلاش برای اعاده حاکمیت ایران در قفقاز

جنگ های دور اول ایران و روسیه و عهدنامه گلستان

جنگ های دوم دوم ایران و روسیه و عهدنامه ترکمن چای

معاهدات فین کن اشتاین، مجمل و مفصل

جنگ هرات

معاهدات دوم ارزنه الروم

و

بنياد سلسلہ قاجار

بنیاد سلسله قاجار

قاجارها از **ترکمانان** بود و در زمان **مغولان** به ایران کوچ کرد

هنگام تشکیل سلسله صفوی توسط شاه اسماعیل، ایل قاجار در شمار ایل‌هایی بود که به یاری او پرداخت و بعدها در جرگه قزلباش‌ها درآمد.

پس از سقوط حکومت صفوی، نادرشاه افشار میانه خوبی با قاجاریان نداشت. زیرا آنان مدافع حکومت قبلی یعنی حکومت صفوی بودند.

پس از مرگ نادرشاه، قاجارها، مانند دیگر ایلات کوشیدند قدرت را در ایران به دست بگیرند. اما رهبر قاجارها یعنی، محمد حسن خان، جان خود را بر سر دستیابی به قدرت، از دست داد. فرزندش، آقا محمد خان به اسارت کریم خان زند درآمد و حکومت به خاندان زند منتقل شد.

بنیاد سلسله قاجار

با مرگ کریم خان زند، آقا محمد خان از دربار او گریخت، و سرانجام با غلبه بر لطفعلی خان، آخرین فرمانروای زند، حکومت را در کشور به دست گرفت.

آقا محمد خان تهران را که در آن زمان روستایی در حومه ری بود به پایتختی برگزید.

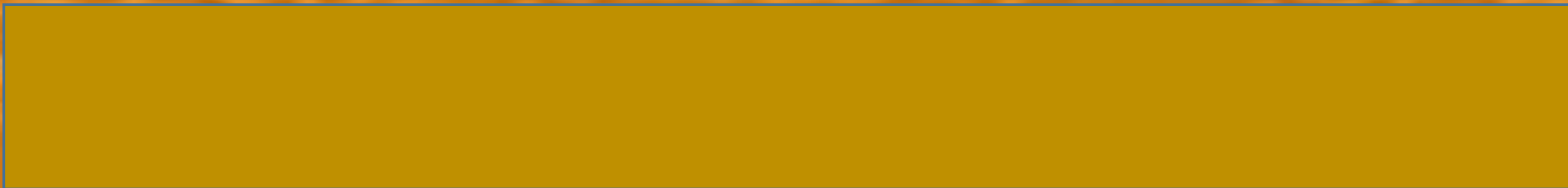
این سلسله از سال ۱۱۷۴ تا ۱۳۰۴ ش، یعنی قریب ۱۳۰ سال، بر ایران فرمانروایی کرد.

▪ هفت تن از این سلسله به پادشاهی قاجار رسیدند.

هجوم مغولان به ایران در زمان چنگیز خان

سلسله صفویان

تأسیس سلسله صفویه به وسیله شاه اسماعیل و نقش مهم ایل قاجار

▪ **قزل باش** گروهی از ایلات شیعه و پیرو طریقت صفوی بودند که شاه اسماعیل به یاری آنها سلسله صفوی را پس از براندازی سلسله آق قویونلو بنیان گذاری کرد

قبایلی که در جرگه قزل باش قرار داشته اند

ایل استاجلو

ایل ذوالقدر

ایل شاملو

ایل افشار

ایل تكلو

ایل روملو

ایل قاجار

به طور کلی به ارتش ایران در زمان صفویان، «قرلباش» می گفتند

روابط تیره نادرشاه به قاجارها ، به علت حمایت ایل قاجار از حکومت صفوی

تشکیل حکومت زندیه بدست کریم خان زند

لطفعلی خان زند، آخرین فرمانروای زند

قدیمی ترین
نقشه تهران

انتخاب تهران به پایتختی توسط آقامحمدخان

واژه **قاجار** برگرفته از واژه ترکی **قاج** یا **قاج (کاچ)** است که از مصدر **قاجمک (گیتمک)** به معنی فرار کردن می باشد و پسوند «**ار**» نشانه اسم فاعلی آن است.

بنابراین واژه **(قاج+ار)** به معنی کسی که فرار می کند، یا کسی که در کوهستان می دود و نیز مرد دونده و به عبارت روشن تر مردی که تند می دود، آمده است.

قاجاريه

سلسله قاجاريه

پادشاهان سلسله قاجار

مظفرالدین شاه

ناصرالدین شاه

محمد شاه

فتحعلی شاه

آغا محمد خان

احمد شاه

مدت حکومت : ۱۳۰ سال
(۱۳۰۴ - ۱۱۷۴ ش)

محمد علی شاه

آغا محمد خان : مؤسس و اولین پادشاه قاجار (۱۱۷۶ - ۱۱۷۵) - به مدت ۱ سال و ۳ ماه

آغا محمد خان ، بی رحم ترین پادشاه ایران

تاریخ

تلاش برای اعادهٔ حاکمیت ایران بر قفقاز

تلاش برای اعاده حاکمیت ایران بر قفقاز

کاترین کبیر امپراتریس روسیه و جانشینان او می خواستند بر **گرجستان** که تحت حاکمیت مسیحیان بود و خان نشین های قفقاز که تحت کنترل مسلمانان بود، **استیلای کامل خود را برقرار سازند.**

آقامحمد خان برای اعمال حاکمیت دوباره بر ایالت های شروان و گرجستان که در دوران زند به زیر سلطه روس ها رفته بودند، دست به تلاش هایی زد.

در همین زمان به دست چند تن از همراهانش به قتل رسید (۱۲۱۱ ق / ۱۱۷۵ ش).

حمله روسها به گرجستان و آغاز جنگ های دور اول

تلاش های ناموفق آقامحمدخان برای اعمال حاکمیت دوباره ایران بر گرجستان

به قتل رسید

به قتل رسیدن آقا محمدخان بدست چند تن از همراهانش

هجوم سیاسی - نظامی

استعمارگران اروپایی به ایران

فتح علی شاه : دومین شاه قاجار (برادر زاده آغا محمد خان) - (۱۲۱۳ - ۱۱۷۶) - مدت ۳۶ سال و ۸ ماه

فتحعلی شاہ، چہرہ جذاب تاریخ

جنگ های دور اول ایران و روسیه

جنگ های دور اول ایران و روسیه

روسیه با حمله های پی درپی، ابتدا **گرجستان** و سپس ایالت های دیگر را مورد تاخت و تاز قرار داد، و باعث بروز دوره اول جنگ های ایران و روسیه شد.

نتایج:

شکست ایران و انعقاد عهدنامه گلستان

مدت جنگ:

حدود ۱۰ سال (۱۱۹۱ - ۱۱۸۲)

روسیه

داغستان

دریای خزر

تفلیس

گرجستان

گنجه

شروان

اران (آذربایجان)

باکو

ارمنستان

تالشستان

عثمانی

قره باغ

ایران

عهد نامه گلستان

○ ایران حاکمیت روسیه را بر ولایت هایی که تا آن زمان اشغال کرده بود به رسمیت شناخت.

○ ایالات داغستان و گرجستان و شهرهای باکو، دربند، شیروان، قره باغ، شکی، گنجه، موقان و قسمت بالای طالش، به روسیه واگذار شد.

○ حق کشتی رانی در دریای خزر، از ایران سلب گردید.

▪ در برابر، روسیه نیابت سلطنت عباس میرزا را در ایران به رسمیت شناخت و رساندن او به سلطنت را تعهد کرد.

نقش عالمان دینی در جنگ های دور اول

هجوم سیاسی – نظامی دولت های استعمارگر اروپایی، زمینه ساز **بیداری اسلامی** در ایران شد.

عالمان دین برای مبارزه با نفوذ بیگانگان و مخالفت با سلطه استعماری از قواعد قرآنی و اسلامی مانند «قاعده نفی سبیل»، «جهاد» و «فتوا» بهره بردند.

عالمان همچون آیت الله شیخ جعفر نجفی کاشف الغطاء و آیت الله سید محمد مجاهد، که مقیم عتبات عالیات بودند، و ملا احمد نراقی و برخی از علمای ایران علیه روس ها فتوای جهاد دادند، و بعضی از آنها خود نیز در جبهه های جنگ شرکت کردند.

بیداری اسلام

ISLAMIC AWAKENING

بیداری اسلام ، پیامد هجوم سیاسی – نظامی دولت های استعمارگر

تقی سبیل

- **تقی سبیل** قاعده‌ای اسلامی است که هرگونه تسلط کفار بر مسلمانان را در هر زمینه‌ای از جمله سیاسی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و نظامی، جایز نمی‌شمارد.

جهاد

▪ واژه «جهاد» از ریشه «ج-ه-د» به معنی کوشش و مبارزه و فعالیت است. بزرگترین جهاد، جهاد نفس است

▪ **فتوا** به معنای بیان حکم اسلام به وسیله فقیه یا مفتی است.

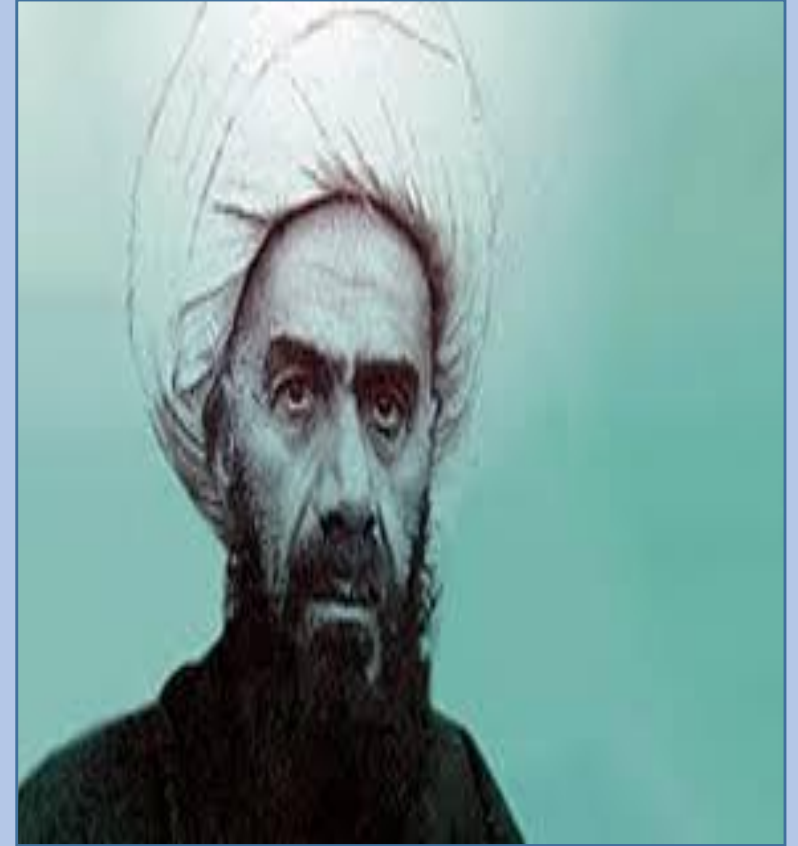
نقش عالمان دینی در جنگ های دور اول

ملا احمد نراقی

آیت الله سید محمد مجاهد

آیت الله شیخ جعفر نجفی کاشف الغطاء

عوامل شکست ایران در جنگ های دور اول

عباس میرزا در این جنگ ها از خود شجاعت و کاردانی زیادی نشان داد. اما متأسفانه،
به سبب :

ضعف و غفلت فتحعلی شاه و دربارش

خیانت انگلستان به ایران

ایران از روسیه شکست خورد

جنگ های دور دوم ایران و روسیه

عوامل جنگ های دور دوم

۱
بد رفتاری روس ها با ساکنان ولایت هایی که طبق معاهده گلستان به آن کشور واگذار شده بود، موجب نارضایتی این مردم شد و آنان شروع به دادخواهی کردند.

۲
از سوی دیگر، معاهده گلستان در مورد تعیین خط های مرزی بین ایران و روسیه، مبهم بود. همین مسئله نیز، موجب دست درازی روس ها به خاک ایران، از جمله اراضی اطراف ایروان و آذربایجان شد.

نتایج جنگ و عوامل آن

بر اثر صدور فتوا توسط علما ، مردم مشتاقانه وارد جنگ با روسیه شدند و عباس میرزا موفق شد مناطق بسیاری را از دست دشمن آزاد کند. ولی بعلت :

بی کفایتی دربار ایران

خیانت انگلستان به ایران

ایران دوباره از روسیه شکست خورد

عهد نامه صلح ترکمن چای

عهدنامه ترکمن چای

▪ علاوه بر سرزمین هایی که در **عهدنامه گلستان** به روس ها واگذار شده بود، **ایروان، نخجوان و بخشی از دشت مغان** نیز از ایران جدا شد و به روسیه تعلق گرفت.

▪ **ایران متعهد به پرداخت پنج میلیون تومان غرامت به روسیه شد.**

▪ **برقراری حق کاپیتولاسیون یا قضاوت کنسولی**، بر ایران تحمیل گردید.

کاپیتولاسیون یا قضاوت کنسولی

حق قضاوت کنسولی
کاپیتولاسیون

به موجب این حق، هرگاه اتباع روسی مقیم ایران مرتکب جرمی می شدند، دادگاه های ایران حق رسیدگی نداشتند، بلکه مراجع قضایی دولت روسیه می بایست به آن جرم رسیدگی می کردند.

**با عهدنامه ترکمانچای، حق داشتن نیروی دریایی در دریای
هارندران از ایران گرفته شد**

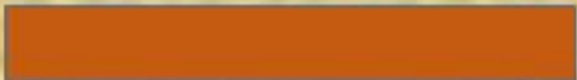
مناطق از دست رفته ایران در عهد نامه ترکمنچای

ایران در دام رقابت و توسعه طلبی
فرانسه و انگلستان

ایران و استعمار

توسعه طلبی و منفعت خواهی فرانسه و انگلیس در ایران

علاوه بر روس ها که توسعه طلبی و منفعت خواهی آنان سبب تحمیل جنگ های زیان بار بر ایران شد، دو دولت **فرانسه و انگلیس** نیز **در جهت کسب منافع خود در ایران**، با یکدیگر به رقابت پرداختند.

روابط ایران و فرانسه در عصر قاجار

ناپلئون بناپارت، امپراتور فرانسه، که از حمله مستقیم به انگلستان ناتوان بود، قصد داشت با تصرف مستعمره های انگلیس، این کشور را شکست دهد.

چون انگلستان یک جزیره و دارای نیروهای دریایی قوی بود، قدرت دفع هرگونه تهاجم دریایی را داشت.

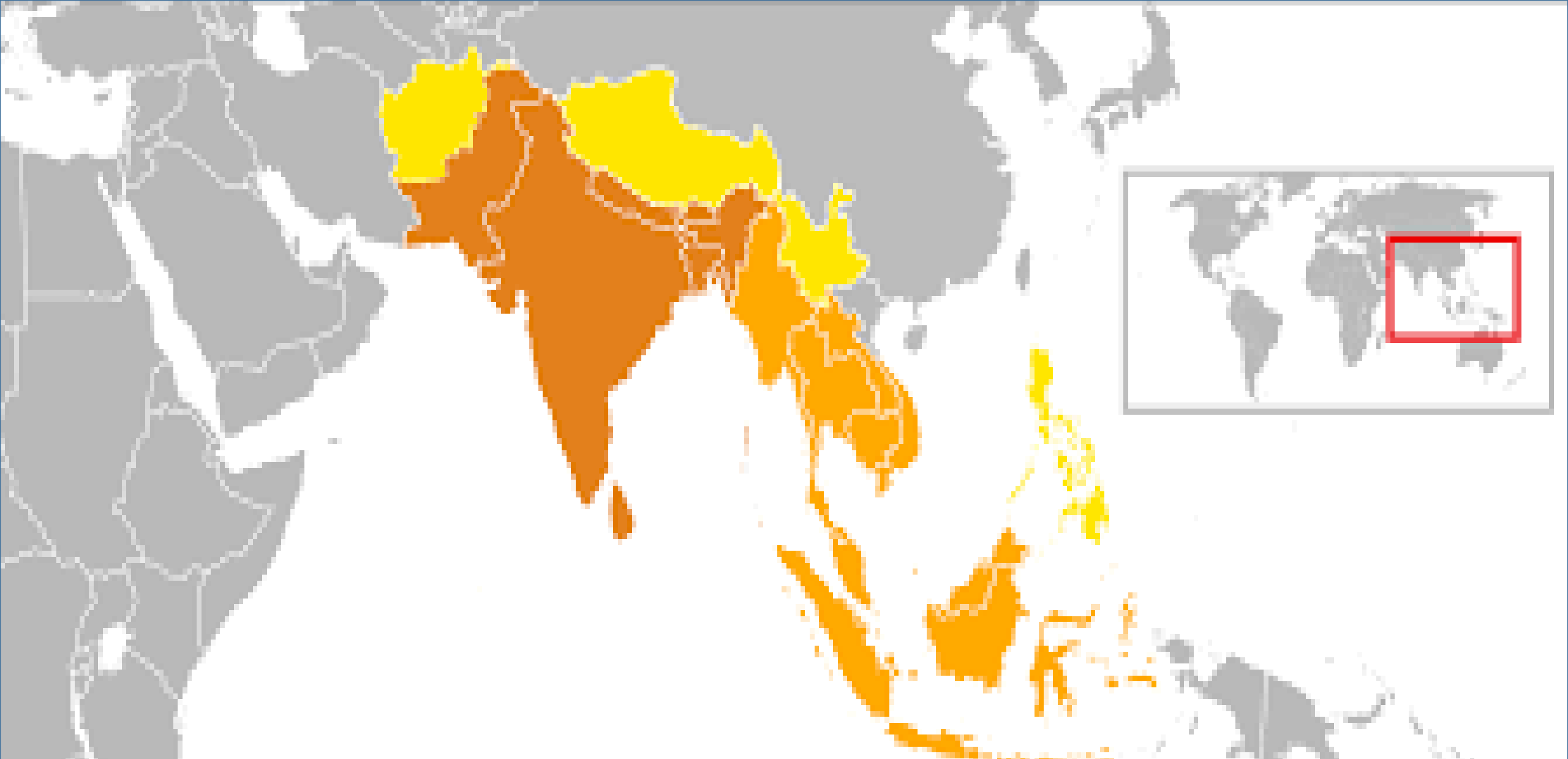
▪ **مهم ترین مستعمره انگلیس، هندوستان بود که دسترسی به آن، از راه ایران امکان پذیر بود.**

ناپلئون بناپارت ، امپراطور فرانسہ

دسترسی فرانسوی ها به هندوستان ، مهمترین مستعمره انگلیس، از طریق ایران

عہد نامہ فین کن ایشیا

DELFOND 1810

عهد نامه فین کنشتاین

عهدنامه فین کن اشتاین ، بین ایران و فرانسه و در زمان حکومت فتحعلی شاه قاجار و ناپلئون بناپارت انعقاد شد.

▪ براساس این معاهده، فرانسه متعهد شد که ایران را در جنگ با روسیه کمک کند.

▪ در مقابل، ایران برای حمله به متصرفات انگلستان در هند، با افغان ها و قبایل هرات و قندهار متحد شود و به انگلستان، اعلان جنگ دهد.

▪ همچنین، در صورتی که تصمیم ناپلئون بر لشکر کشی به هندوستان قرار گیرد، اجازه عبور لشکر او از ایران، به آن کشور داده شود.

معاهده تیلسیت

معاهد تیلسیت

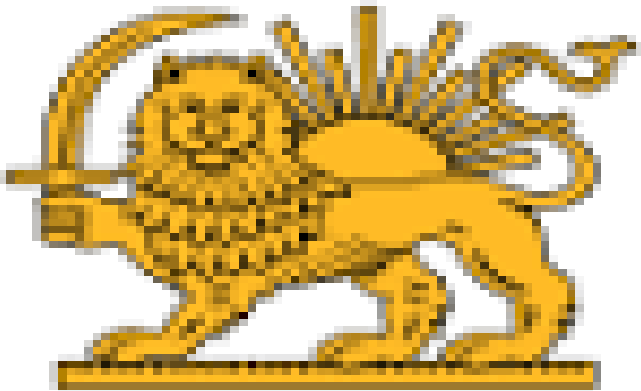
معاهده تیلسیت (فرانسه - روسیه)

ناپلئون با بستن قرارداد **تیلسیت** با تزار روسیه ، تمام تعهدات خود نسبت به ایران را زیر پا گذاشت و ایران دوباره به انگلیس تمایل پیدا نمود.

معاهده تیلسیت

روابط ایران با انگلستان

روابط ایران و انگلستان در دوره قاجار

انگلستان، ایران را سدّ محکمی در برابر تهاجم به مستعمره های خود در **هندوستان** می دانست، و علاقه مند بود که در دربار ایران نفوذ کند. دولت ایران، با امضای توافق نامه ای با انگلستان در سال ۱۱۸۷ش، کوشید که حمایت این کشور را جلب کند.

معاهده مجمل

معاهده مجمل (ایران - انگلستان)

به موجب این توافق نامه که به عهد نامه « **مجمل** » مشهور است، انگلستان تعهد کرد که هرگاه نیروی نظامی دولت های اروپایی به ایران حمله کنند، **نیروی نظامی** در اختیار ایران قرار دهد، و **یا در عوض** آن، به دولت ایران کمک مالی کند.

معاهده مفصل

معاهده مفصل (ایران – انگلستان)

تعهدات ایران

▪ قبول حکمیت نماینده انگلیس در اختلاف های مرزی خود با روسیه

▪ خودداری از بستن قرارداد با روسیه یا هر دولت سومی که دشمن انگلیس باشد.

▪ استخدام نکردن افسر و افراد نظامی برای آموزش سپاه ایران، از کشورهایی که با انگلستان روابط دوستانه ندارند.

معاهده مفصل (ایران – انگلستان)

تعهدات انگلستان

○ اگر دولت ثالثی به خاک ایران تعرض کند، انگلستان حتی المقدور از کمک و مساعدت به ایران خودداری نکند.

○ انگلستان از کمک به سرکشان و شاهزادگانی که علیه تاج و تخت پادشاه قاجار قیام کنند، خودداری کند.

انگلستان نیز مانند فرانسه، در مقابل سازشی که با روسیه انجام داد، به تعهدات خود عمل نکرد.

روابط ایران و انگلستان در دوره قاجار

این کشور نه تنها روابطی دوستانه با ایران برقرار نکرد، بلکه به منظور جلب دوستی دولت استعماری روسیه، مستشاران خود را از ارتش ایران فراخواند؛ از کمک به ایران خودداری کرد و داوری سفیر خود را در پیمان صلح ایران و روسیه، به ضرر ایران، بر کشور ما تحمیل کرد.

جنگ ہرات

حمله ایران به هرات

پس از پایان جنگ های ایران و روسیه، **فتحعلی شاه** برای جبران ناکامی های خود متوجه شرق ایران و باز پس گیری **هرات** شد.

فتحعلی شاه، ولیعهد خود، **عباس میرزا**، را به سوی هرات روانه کرد. **ولی او قبل از انجام مأموریت فوت کرد.**

از سویی با انگلستان رقابت داشتند، و به خطر افتادن مستعمره های انگلیس در هند را به مصلحت خود می دانستند

روسها ایران را نیز در حمله به هرات تشویق می کردند. زیرا:

از سوی دیگر، مشغول شدن ایران در جنگ هرات را مایه فراموشی ایالت های از دست رفته شمالی، توسط دولت ایران می دانستند .

بخارا

عشق آباد

مرو

هرات

کابل

قندهار

بلوچستان

پاکستان

دریای عمان

درگذشت

درگذشت عباس میرزا به علت نا معلوم

درگذشت

فتحعلی شاه قاجار

محمد شاه قاجار : سومين شاه قاجار (نوه فتح علي شاه) - (۱۲۲۷-۱۲۱۳) - مدت پادشاهي : ۱۴ سال

به قتل رسید

میرزا ابوالقاسم قائم مقام فراهانی

سیاست و اقدامات انگلستان در مقابل حمله ایران به هرات

بازداشتن ایران از حمله به هرات ، به کمک عاملان خود در دربار

اعتراض محمد شاه به « مک نیل » سفیر انگلیس در ایران

اعلام قطع رابطه انگلیس با ایران و هشدار به جنگ ایران و انگلیس

اشغال جزیره خارک و تهدید به پیشروی در خاک ایران

حمله ایران به هرات

محمد شاه که توان رویارویی با انگلیسی ها را در خود نمی دید و از جانب روس ها هم، **حمایت عملی** دریافت نکرده بود. دست از محاصره هرات برداشت.

روابط ایران و عثمانی

ابراہیم و عثمان

روابط ایران و عثمانی در دوره قاجار

دو کشور **ایران و عثمانی**، از دوره **حکومت صفوی** با یکدیگر اختلاف داشتند. دولت های استعمارگر نیز به این اختلاف ها دامن می زدند. **چون جنگ بین دو کشور مسلمان را، به نفع خویش می دانستند.**

در دوره **فتحعلی شاه**، عباس میرزا به خاک عثمانی لشکر کشی کرد. اما با وجود پیشروی قابل توجه، این لشکر کشی برای ایران نتیجه ای به دنبال نداشت، و دو کشور، تن به سازش دادند.

در زمان حکومت **محمد شاه**، **اختلاف های مرزی بین ایران و عثمانی** افزایش یافت ، و درگیری های پراکنده ای بین دو کشور روی داد.

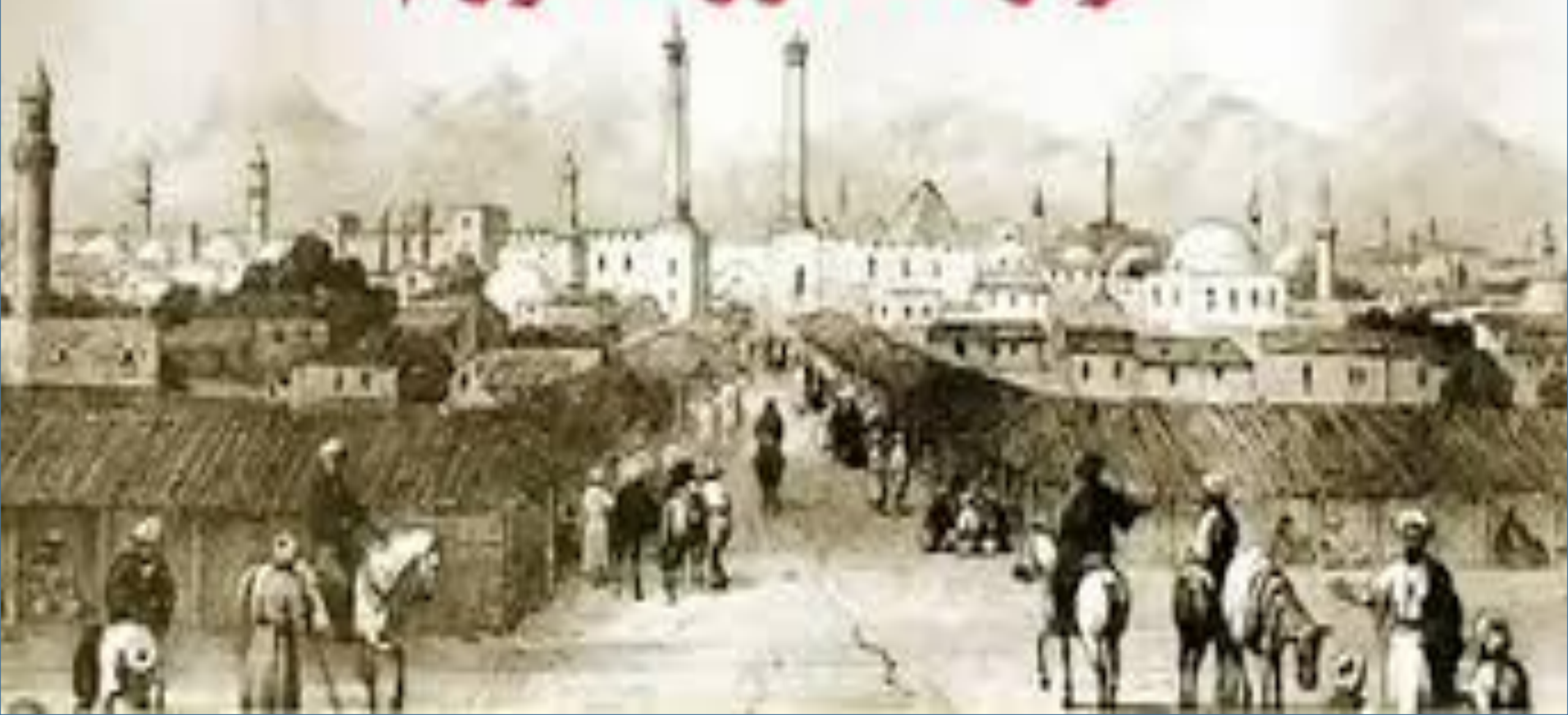

اختلافات مرزی و مذهبی دو کشور ایران و عثمانی

معاهده دوم ارزنة الروم

قرارداد ارز نهالروم

قرارداد ارزنه الروم دوم

بین : ایران – عثمانی

دول میانجی : روسیه – انگلیس

نماینده ایران : میرزا تقی خان فراهانی (امیر کبیر)

برخی مفاد عهدنامه ارزنه الروم دوم

▪ **ایران از ادعاهای خود درباره بعضی مناطق، از جمله سلیمانیه، دست برداشت.**

▪ **دولت عثمانی، حاکمیت ایران بر خرمشهر و ساحل چپ اروندرود، نیز کشتی رانی در این رودخانه را، به رسمیت شناخت.**

▪ **دولت عثمانی متعهد شد که از آزار و اذیت زائران ایرانی عتبات عالیات جلوگیری کند.**

▪ **دولت عثمانی متعهد شد تسهیلات لازم را برای بازرگانان کشور ما در آن سرزمین، فراهم آورد.**

نتایج و عبرت های دو جنگ ایران و روس

▪ **بی اعتمادی کامل به اروپاییان و اینکه آنها به هیچ وجه به قول خود پایبند نیستند و فقط به منافع خود می اندیشند.**

▪ **در مبارزه با یک قدرت خارجی نباید به قدرت دیگر اتکای جدی کرد.**

▪ **با شکست اقتصادی، سیاسی و نظامی ایران که نتیجه روحیه خود باختگی در حاکمان بود، **بستر برای ورود مبلغین غربی و نفوذ فرهنگی در ایران ایجاد شد.****

▪ **مذاکراتی که طی این دو جنگ انجام شد، برای سرگرم کردن ایرانیان و تأمین منافع دولت های استعمارگر بود.**

خسته نباشید

موفق و سربلند باشید / احمد اسدی اقدم - مرند (آذربایجان شرقی)

تاریخ

کانال تخصصی «تاریخ من» @tarikheeman3